

Stil schenken

Vroeger kreeg ik op mijn verjaardag altijd een cadeautje van oom Toon. Steevast was dat een geschenk waar ik niet om gevraagd had. Niet dat ik geen verlanglijstje had, maar oom Toon trok zich daar niets van aan. 'Dank u wel, oom Toon' moest ik van mijn ouders zeggen. Zo heb ik in mijn vroege jeugd al leren veinzen door mijn eigen ouders. Toch golden zij alom als rechtschapen en beschaafde burgers.

Toen ik in het Rijksmuseum ging werken, maakten collega's mij al gauw duidelijk dat dit soort veinzerij desastreus was voor collectievorming. Alleen wanneer je vrijwel zeker wist dat een schenking vroeger of later 'op zaal' zou worden getoond, mocht je bij een aanbod 'Dank u wel' zeggen. 'Je moet hard zijn, anders lopen onze depots nodeloos vol'. Een collega voegde daaraan toe, dat zo'n krachtig optreden niets voor mij was, 'omdat je door iedereen aardig gevonden wil worden'.

Al gauw kreeg ik een test in hardheid. In het voorjaar van 1990 kwam een ouder echtpaar op bezoek in mijn kantoor. Dierbare mensen. Zij wilden een schilderij van een van de belangrijkste Nederlandse schilders aan het museum schenken. Ik antwoordde dat ik daar een dag of wat over moest nadenken. Een week later zaten we weer bij elkaar. Ik moest nee zeggen, omdat in het Rijksmuseum betere voorbeelden van het werk van de betreffende schilder te zien waren. Teleurgesteld dropen zij

Portret van Johannes Wtenbogaert (1557-1644)

Rembrandt van Rijn
1633. Olieverf op doek,
130 x 102 cm

RIJKSMUSEUM AMSTERDAM

Aangekocht met steun
van de Vereniging
Rembrandt in 1992

beiden af. En ik vond het vreselijk. Misschien had ik toch niet eerlijk moeten zijn.

Geschenken weigeren was moeilijk, maar kunst kópen bracht soms nog meer emoties teweeg. Half april 1992 kwam Rembrandts dominee Wtenbogaert op de markt. Precies het soort schilderij dat wij nodig hadden: een meesterwerk op het kruispunt van kunst en geschiedenis. Het moest 17 miljoen gulden opbrengen. Voor een instelling als het Rijksmuseum was dat veel en veel te veel. Een handelaar en een verzamelaar kochten het portret op de veiling en gaven ons tot Kerst de tijd om het benodigde bedrag bijeen te brengen. Alles en iedereen hielp, zoals ook de Vereniging Rembrandt, met grote bedragen, maar het was niet genoeg. Er bleef een tekort van een miljoen.

Half december zat ik al verslagen achter mijn bureau toen de telefoon rinkelde en ik een notaris aan de telefoon kreeg. Ik hoorde

een vrolijke stem zeggen: 'Namens een mevrouw die onbekend wenst te blijven wil ik u iets vragen. Hoe wilt u een bedrag van 1 miljoen gulden ontvangen, in parten van vier of in zijn geheel?' Ik wist niet wat ik hoorde. Ik vroeg: 'Kunt u niet iets meer zeggen over de identiteit van deze mevrouw?' 'Nee, zij heeft alleen gezegd: "Ons schilderij wil hij niet hebben. Maar hij is een eerlijk man en ons geld kan hij nu vast goed gebruiken"'. Dat moest de mevrouw zijn van het echtpaar van wie ik het schilderij niet had geaccepteerd. Nu wist ik ook waar zij woonde. Ik vroeg meteen de chauffeur of hij daar een grote bos bloemen wilde brengen. Toen hij ze bij haar bracht zei zij: 'Dat was niet de bedoeling, maar ik vind het toch heel aardig'. Jaren later overleed zij en mocht ik van de familie haar naam noemen, maar ik heb het niet gedaan, omdat ik diep onder de indruk ben van deze stille schenker ♦